

Dr. Öğr. Üyesi Esra Yılmaz Eren

**BM ÖZEL PROSEDÜRLERİNİN İNSAN
HAKLARININ KORUNMASINDAKİ
YERİ VE ÖNEMİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
KISALTMALAR CETVELİ.....	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM BM ÖZEL PROSEDÜRLERİNİN KURUMSALLAŞMASI

A. Birleşmiş Milletler'in İnsan Hakları Alanındaki Yetkisi.....	9
B. İnsan Hakları Komisyonu'nun Tarihsel Süreçte Gelişimi.....	14
1. Yetkisizlik Dönemi (1946-1966)	14
2. Komisyon'un Yetkilerinin Genişlemesi ve İlk Özel Prosedürlerin Oluşturulması (1967-1977)	20
a. İnsan Hakları Komisyonu'nun Yetkilendirilmesi.....	20
b. BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi'nin 1235 (XLII) Sayılı Kararı	23
3. Özel Prosedürlerin Kurumsallaşması (1978-1991)	28
4. İnsan Hakları Komisyonu'nun Yetkilerinin Dönüşümü ve İnsan Hakları Konseyi Sonrası Özel Prosedürler.....	36
a. Viyana İnsan Hakları Bildirgesi	38
b. İnsan Hakları Konseyi'nin Kurulması Sonrası Özel Prosedürler	42
C. Sonuç ve Değerlendirme	52

İKİNCİ BÖLÜM
BM ÖZEL PROSEDÜRLERİNİN
ÖZELLİKLERİ

A. Özel Prosedürlerin Tanımı.....	57
B. Özel Prosedürlerin Görevlendirilmesi.....	58
C. Özel Prosedürlerin Hukuki Statüleri.....	67
D. Özel Prosedürlerin Türleri ve Görevleri.....	73
1. Ülke Özel Prosedürleri.....	73
2. Tematik Özel Prosedürler.....	77
E. Özel Prosedürlerin BM Organları ile İlişkisi	79

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BM ÖZEL PROSEDÜRLERİNİN
FAALİYETLERİ

A. İletiler	88
B. Acil Çağrılar	94
C. İddia mektupları	99
D. Ülke Ziyaretleri.....	102
E. Kamuoyu Açıklamaları ve Basın Duyuruları.....	116
F. Raporlama, İzleme Faaliyetleri ve Ülkelerle Etkileşim.....	120
G. Takip Çalışmaları	122
H. Özel Prosedürler Arasında Ortak Faaliyetler ve Koordinasyon	126
I. Misilleme ve Yıldırma Faaliyetleriyle Mücadele.....	134

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ÖZEL PROSEDÜRLERİN SORUMLULUĞU

A. Görevdeki Tüm Uzmanlar Bakımından Uygulanacak Standartlar	146
B. Tüm Özel Prosedürler Bakımından Uygulanacak Standartlar.....	149

1. Genel İletişime İlişkin Kurallar	150
2. Genel Uygulamaya İlişkin Kurallar.....	151
3. Hak İhlali İddialarına İlişkin Kurallar.....	152
4. Ülke ziyaretlerine İlişkin Kurallar.....	153
C. Özel Prosedürlere Özgü Standartlar	160
D. Prosedüre Özel Standartlar veya Talimatlar	162
E. Hesap Verebilirlik.....	164

BEŞİNCİ BÖLÜM
BM ÖZEL PROSEDÜRLERİNİN İNSAN
HAKLARININ KORUNMASINDAKİ YERİ
VE ÖNEMİ

A. Özel Prosedürlerin Çalışmalarının İnsan Haklarının Korunmasına Etkisi	175
1. Özel Prosedürlerin Önleme ve Koruma Rolü.....	178
a. Temsil Kanalı Oluşturma Rolü.....	179
b. Erken Uyarı ve Önleme Rolü.....	182
2. Kuralların Yorumlanması ve Geliştirilmesi Rolü	191
B. Özel Prosedürlerin Faaliyetleri Diğer BM Mekanizmaları ile Çakışır mı?	201
1. Ülke Özel Prosedürleri ve Periyodik Ülke Raporlarının Komiteler Tarafından Gözden Geçirilmesi Bağlamında Çatışma.....	209
2. Antlaşma Organları (Komiteler) ve Tematik Özel Prosedürler Arası Çatışma.....	213
3. Çalışma Yöntemleri Bakımından Çatışma	216
C. Özel Prosedürler Sisteminin Zayıflıkları	228
1. Etkili Bir İzleme Mekanizması Bulunmaması.....	228
2. Bütçe Azlığı ve Prosedürler Arası Eşitsizlik	230
3. İnsan Hakları Konularının Siyasileşmesi.....	238
D. Devletler ve Özel Prosedürler Arası Etkileşim	241

1. Yeni Özel Prosedürlerin Oluşturulması.....	241
2. Özel Prosedürlerle Devletler Arası İlişkiler	250
3. Özel Prosedürlerin Faaliyetlerinin Devlet Uygulamaları Üzerindeki Etkileri.....	258
4. Hükümetlerin İş Birliği'nin Önemi	266
SONUÇ YERİNE EGEMENLİKLE YÜZLEŞMEK: ÖZEL PROSEDÜRLER DEVLETE KARŞI	283
KAYNAKÇA.....	293